

עוד פעם לבכות?! למה לבקש שוב בתשעה באב לאחר שבשנים שעברו לא נענינו?

איש עסקים מארצות הברית קיבל הצעה עסקית חלומית, אבל היו חסרים לו 300 מיליון דולר כדי לחתום עליה. טס האיש לירושלים, נעמד מול אבני הכותל והתחנן: "ריבונו של עולם, עזור לי לשכנע את הבנק לקבל הלוואה 300 מיליון דולר".

הוא עצר לנשום ושמע את האדם העומד לידו מתפלל: "ריבונו של עולם, אני אברך כולל שחסרים לי 200 דולר לשלם שכר דירה, אנא עזור לי".

שם לו העשיר 200 דולר ביד ואמר: "לך מכאן, אתה שובר לי את השוק...".

סיימתי פעם שיעור בערב תשעה באב וניגש אלי אדם ושאל שאלה. זאת הייתה שאלה פשוטה, פשוטה ביותר, אבל התבלבלתי לחלוטין. הוא שאל: למה לבקש שוב גאולה? הרי ביקשנו בשנה שעברה וגם בשנה שלפניה והקב"ה לא נענה - אז למה לבקש שוב? אדם שמקבל הודעה ממך ולא עונה - כנראה גם בפעם הבאה לא יענה? האם זה משחק כזה שמדי שנה מחדש לא אוכלים בשר ויושבים על הרצפה, ואז תשעה באב עובר ויוצאים לצימר - וכולם נושמים בהקלה שזה עבר?!

למען האמת, מדובר בתהייה כללית בהלכות תפילה: האם יש טעם לבקש שוב על דבר שביקשנו והפצרנו פעמים רבות ולא נענינו? נניח שאדם מתמודד עם בעיה רפואית ח"ו או ילד שלא מוצא שידוך והוא כבר ביקש שוב ושוב ולא נענה, האם יש טעם להמשיך לבקש?

אי אפשר להקל ראש בשאלה הזו, משום שמדובר באחד המשברים העמוקים בנוגע לתפילה. הגמרא אומרת כי כל אדם נכשל מדי יום ב"עיון תפילה" והרשב"ם מפרש שכל אדם נופל מדי יום בהרהור של ספק: בשביל מה להתפלל? וכי אתמול נענית?!

1. בבא בתרא קסד, ב: שלש עבירות אין אדם ניצול מהן בכל יום: הרהור עבירה, ועיון תפילה, ולשון הרע - רשב"ם: יש מפרשין שלאחר שהתפלל דן בלבו שישלם לו הקב"ה שכרו ויעשה הקב"ה צרכיו וישמע תפלתו לפי שהתפלל בכוונה [וכשציפיותיו לא מתממשות הוא נכשל ב'עיון תפילה'].]

אנו רוצים לעסוק בכך בעקבות שתי תמיהות עצומות בפרשת השבוע, "ואתחנן", שאלות שאין גדולות וכואבות מהן. פרשת "ואתחנן" נקראת תמיד בשבת שאחרי תשעה באב. כך מביא הטור רשימת רמזים של פרשיות שנקראות תמיד בסמוך לתאריכים מסוימים ואחד הרמזים קשור לתשעה באב ופרשת ואתחנן. אגב, הסימן הזה קובע אם נקרא פרשיות מחוברות (כמו מטות-מסעי) או נפרק אותן.

2. טור סימן תכח: בשנה פשוטה פקדו ופסחו' [פרשת "צו"-פקודה לפני פסח], בשנה מעוברת סגרו ופסחו' [פרשת מצורע שמסגירה את המצורע לפני פסח], 'מנו ועצרו' [פרשת במדבר ומנין בני ישראל לפני העצרת שהיא חג השבועות], 'צומו וצלו' [תשעה באב ואחר כך פרשת ואתחנן ותפילת משה], 'קומו ותקעו' [פרשת נצבים לפני ראש השנה].

נשים לב שבכל הסימנים, מקדים הטור את הפרשה ואחר כך המועד ("פקדו ופסחו, סגרו ופסחו"), חוץ מתשעה באב שבו מקדים את ה'מועד' ואחר כך הפרשה ("צומו וצלו"). לכאורה ההסבר הוא שכאן עיקר הקביעות היא בשביל מה שבא אחרי תשעה באב, כדי ללמדנו שאם חלף היום ולא נענינו, אסור לשכוח את הצער ולקפוץ לבריכה בצימר, אלא להיפך: "צומו וצלו". זה הזמן לקרוא את פרשת "ואתחנן" ולשמוע את תחנוני משה לזכות לגאולה ולהיכנס לארץ הקודש.

כך מתחילה פרשת "ואתחנן" עם עדותו של משה אודות כמות הדמעות ששפך במטרה להיכנס לארץ:

תחילת פרשתנו: ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר: ה' אלוקים אתה החלית להראות את עבדך את גדלך ואת ידך החזקה ... אעברה נא ואראה את הארץ הטובה אשר בעבר הירדן ההר הטוב הזה.

וכאן עולות שתי תמיהות אימות על תגובת ה': איך יתכן שהקב"ה דוחה כל כך הרבה תפילות? מה עלינו ללמוד מכך ש-515 תחנונים - ועוד של אדם כמו משה רבנו - אינן פועלות דבר?

דברים רבה יא: מה עשה משה באותה שעה? לבש שק והתפלש באפר ועמד בתפילה ובתחנונים לפני הקב"ה עד שהזדעזעו שמים וארץ וסדרי בראשית. ומה עשה הקב"ה באותה שעה? הכריז בכל שער ושער ברקיע ובכל בית דין ובית דין שלא יקבלו תפילתו של משה ולא יעלו אותה לפניו, מפני שנחתם עליו גזר דין. ומנין שהתפלל משה באותו הפרק 515 פעמים? שנאמר: 'ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר' – [ולמה אמר 'ואתחנן' ולא הלשון השגורה 'ואתפלל'?] אלא [ואתחנן' בגימטריה 515.

יתירה מכך: לא רק שה' חסם את שערי הרקיע מלהעביר תפילתו, אלא השתיק אותו במשפט נורא:

דברים ג, כו: ויאמר ה' אלי: רב לך! אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה!

והתמיהה העצומה היא למה הקב"ה חוסם את משה? וכי כך מגיבים ליהודי ששופך את נפשו 515 תחנונות? ובכלל, למה להשתיק אותו? מה אכפת לקב"ה שיהודי מרגיש קרוב ופונה אליו בתפילה?

מהר"ל בפירוש גור אריה: למה אמר "רב לך" שלא יתפלל עוד? יתפלל ומה בכך?

וגם לא מובן למה משתיק אותו אחרי 515 תפילות ולא מיד בפעם הראשונה כשהתחיל להתפלל וכך מונע ממנו אכזבה מאוחרת? ומה החישוב של 515 תפילות ולא 613 או 770 תפילות?

ב. הבה נעמיק תחילה בתחינת משה ונראה עד כמה קיווה והאמין שיעלה בידו לשנות רוע הגזרה: משה מדגיש בפתח הפרשה "ואתחנן אל ה' בעת ההיא" והמפרשים מנסים להבין מהו "בעת ההיא"?

אלא משה רוצה ללמד עד כמה התעוררה בו תקווה לשנות את הגזירה. שכן הוא מעצמו לא היה פונה להתפלל, הרי הקב"ה גזר את גזירת מי מריבה בצורה של **שבועה שאינה ניתנת להפרה** ותפילה לאחר גזר דין בשבועה היא תחינת שווא. כך הביא רש"י על גזירת ה' (במדבר כ"ב): **"לכן לא תביאו את הקהל הזה" – "בשבועה,** כמו 'לכן נשבעתי לבית עלי' - נשבע בקפיצה כדי **שלא ירבו בתפילה**."

כיון שכן מדגיש משה "ואתחנן אל ה' בעת ההיא": פניתי להתחנן בעקבות אירוע דרמטי שעורר בי תקווה שנפתח חלון לשנות גזר דין בשבועה.

3. תחילת פרשתנו: ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר – רש"י: 'בעת ההיא' - לאחר שכבשתי ארץ סיחון ועוג [בט"ו באב, בבא בתרא קכא א-ב], דימיתי שמא הותר הנדר.

הגמרא אומרת (בבא בתרא קכא א-ב) שכיבוש סיחון ועוג היה בט"ו באב. וכיון שכבש משה את ארצות סיחון ועוג באותו יום, עלתה בו מחשבה שהותר הנדר שלא ייכנס לארץ. שכן ארצות סיחון ועוג הם חלק מארץ ישראל העתידית, כדעת תנא קמא במשנה ביכורים שפירות עבר הירדן חייבות בביכורים כפירות הארץ. ולכן עלתה בו מחשבה שאם התבטל חצי נדר – יתבטל כולו.

ביכורים א: ואלו מביאין וקורין ... משבעת המינים מהפירות שבהרים ומהתמרים שבעמקים ומזיתי שמן מעבר הירדן. רבי יוסי הגלילי אומר אין מביאין בכורים מעבר הירדן שאינה ארץ זבת חלב ודבש.

עוד רעיון יפה אודות "בעת ההיא" בט"ו באב שעורר תקווה במשה, מובא בספר חסידי בשם "אמרי שמאי". הרב שמאי גינצבורג היה חסיד גור, תלמיד חכם ידען ובקי, שעבד לפרנסתו בסוכנות היהודית ועורר יהודים לעלות לארץ אחרי תלאות המלחמה הנוראה¹.

הוא מסביר כך: הגמרא בסוף מסכת תענית מאריכה לברך את סודו של ט"ו באב: כיצד נולד המועד החדש ש"לא היו ימים טובים כמותו"? הגמרא מונה שישה אירועים שאירעו בו והאירוע הראשון מבחינה כרונולוגית הוא "בו **כלו מתי מדבר**". לאחר חטא המרגלים נגזר כי כל 600,000 הגברים בני

¹ ראו כאן על התכתבויות שניהל עם הרבי מליובאוויטש בנושא התנהלות הלכתית באניות שהעלו יהודים ארצה, <http://shturem.net/index.php?section=news&id=47284>

הדור ההוא, בין הגילאים 20 לשישים, ימותו בחולות המדבר ולא יזכו להיכנס ארצה. מדי שנה בליל תשעה באב, היו הגברים שהגיעו לגיל שישים, חופרים לעצמם שוחות בקרקע ונכנסים לתוכם. כשהאיר הבוקר הם כבר לא היו בין החיים ולא נותר אלא לכסות אותם בחול.

הגיעה שנת הארבעים במדבר ונותרו 15,000 אחרונים (אחד חלקי ארבעים מ-600,000) שהיו אמורים למות באותה שנה. הם נכנסו בליל תשעה באב לתוך השוחות וציפו למותם. והנה האיר הבוקר והם זכו לראות את השמש מאירה. עלה בדעתם כי טעו בספירה ועוד לא הגיע תשעה באב ולכן גם בלילה הבא נכנסו לאדמה, וכך בלילה אחריו. עד שהגיע ליל טו באב וראו את הירח מלא והבינו שכבר הגיעו לחצי החודש – והגזירה התבטלה.

והנס המהפכני הזה גרם למשה לקום ולהתפלל על עצמו. לאחר שראה כי התעוררו רחמי שמים ובטלה שבועת ה' "במדבר הזה יפלו פגריכם", עלה בליבו כי השבועה החמורה תתבטל גם ממנו.

אמרי שמאי: איתא בפתיחתא למדרש איכה: לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב ... יום בו כלו למות מתי מדבר ... דכיון שהתמלאה הלבנה בליל ט"ו באב אמרו: **דומה שהקב"ה ביטל גזירה מעלינו ועשאוהו יום טוב.** וכיון שראה משה שבטלה הגזרה מאנשי דורו, ביקש שתבוטל גם ממנו.

בהמשך לזה שתפילת משה החלה בט"ו באב, כותב הפני יהושע רעיון גאוני מדוע התפלל דווקא 515 תפילות. שכן מט"ו באב עד יום פטירת משה ב-ז' אדר, יש בדיוק 515 תפילות.

מט"ו באב עד ז' אדר יש 200 ימים: שישה חודשים (אלול, תשרי, חשוון, כסלו, טבת, שבט) ששלושה מתוכם מלאים (90 יום) ושלושה מתוכם חסרים (87 יום) = 177 יום. עוד 23 ימים בחודשי אב ואדר (16 ימים מט"ו עד ל אב ושבעה ימים בין א ל-ז' אדר) = 200 ימים.

מתוך ה-200 ימים הללו נוריד 28 שבתות (200/7) שבהן אסור לבקש צרכיו - יוצא שנשארו **172 ימים**. 172 ימים כפול שלוש תפילות ביום הם **516 תפילות**. ואולם משה התחיל להתפלל בבוקר ט"ו באב כי התגלות ה' אליו הייתה בבוקר, וכך יוצא שמתפילת שחרית של ט"ו באב עד מנחה של ז' אדר, רגע לפני פטירתו, התפלל 515 תפילות.

פני יהושע ברכות לב, ב: כל הדיבור היה בט"ו באב, דכיבוש סיחון ועוג היה ביום בו כלו מתי מדבר. צא וחשוב מט"ו באב עד ז' אדר עולה 200 יום [שלושה חודשים מלאים ושלושה חסרים – 177 יום, ועוד 16 יום באב ו-7 באדר]. וידוע שבשבת אין היחיד שואל צרכיו וכשתחסיר 28 שבתות בתוך 200 יום נשאר **172 ימים**. שלוש תפילות בכל יום הרי 516 תפילות. אמנם כיון שלא היה הדיבור מתייחד עם משה אלא ביום, החל להתפלל בט"ו באב שחרית ולכן התפלל באותו יום רק שתי תפילות. וכך מט"ו באב עד ז' אדר שמת בו בשעת מנחה כמובא במדרש – הרי לך חשבון מכוון של 515 תפילות.

ובכל זאת ולמרות הכול, הקב"ה דחה את מאות תחינותיו ואף הכריז בנחרצות: "רב לך! אל תוסף עוד דבר אלי!". והתמיהות שבות: כיצד יתכן שה' התעלם מתחינתו? ולמה השתיק אותו בתקיפות?

מה אכפת לקב"ה שמשה ימשיך ויתפלל? במיוחד לאור המשמעות הפנימית של מצוות התפילה, שהקב"ה מתאוה לתפילתם של צדיקים, משום שהתפילה מחזקת את התלות של האדם בקב"ה ואת אמונתו הפשוטה שכל מה שיש לו בא מהקב"ה. ואם כן התפילה היא נדבך מהותי בבניית הקשר בין האדם ואלוקות וגם **ללא מילוי צרכיו**. והקושייה מתעצמת: מה פתאום להשתיק יהודי שמתפלל?

אנו רוצים להציג שני רעיונות נהדרים: הראשון מלא חכמת חיים, והשני מרים לגובה את העוצמה של כוח התפילה ואת הביטחון הגמור כי כל מה שחסר להבאת הגאולה הוא עוד תפילה אחת.

ג. ההסבר הראשון נמצא במשפט תלמודי תמוה:

4. סוטה יג: 'ויאמר ה' אלי רב לך' - אמר רבי לוי: 'ברב' בישר ו'ברב' בישרוהו: 'ברב' בישר לבני קרח [והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש] רב לכם בני לוי ו'ברב' בישרוהו שנאמר לו 'רב לך'.

זה נראה כמו עונש של מידה כנגד מידה. משה בלם את מרד קורח באמירה הנחרצת: "רב לכם בני לוי". תעצרו עם התביעות המוגזמות שלכם ותניחו לאהרן אחי לעשות את עבודתו ככוהן גדול, וכך ענו לו מהשמים באותו לשון קשה: "רב לך!", הגזמת בבקשתך למחילה ולהיכנס לארץ.

וזה כמובן מדרש פליאה: מה קשר הדברים? למה מגיע למשה עונש על תוכחתו לבני קורח?

ישנו רעיון מבריק שכתוב במלבי"ם: הגמרא רומזת על התשובה העמוקה שהשיב הקב"ה למשה. זה לא היה עונש אלא ההיפך הגמור: זאת הייתה לטיפת הרגעה וחיבוק למשה. ה' ענה לו שיעמיד את עצמו במקום בני קורח ויענה לעצמו את אותה התובנה שהנחיל להם בזמנו:

"רב לכם בני לוי" – והכוונה של משה הייתה (כפי שהארכנו בעבר בשיעורים לפרשת יתרו אודות "לא תחמוד" ופרשת קורח) **אינכם זקוקים לגדולה הזו**. תפסיקו לבקש את כהונת אהרן, כי קורח צריך להיות קורח ואהרן צריך להיות אהרן. אל תבקשו יותר ממה שקיבלתם כי זה פשוט לא ייתן לכם דבר, זה לא יוסיף לאושר שלכם ולהשפעה שתשאירו אחרים בעולם.

קורח היה הגביר העשיר בעם ישראל והשליחות שלו הייתה הנעלית ביותר שקיימת: "בכל דרכיך דעה", להראות שעשירות ויראת שמים הולכים ביחד, לקחת את העוצמה האדירה שמעניקים החיים לעשירים ולנתב אותה לתיקון עולם במלכות שד-י. ומה קורח צריך כהונה? זה הרי בדיוק ההיפך הגמור מעשירות: להתנתק משאון הכרך ולהתרכז בתוך כותלי המקדש בעבודה רוחנית.

משה אמר לקורח: **אם תהיה אהרן - מי יהיה קורח? ואם אהרן יהיה קורח - מי יהיה אהרן?**

וכעת עונה הקב"ה למשה את אותה התשובה: "רב לך!". אל תבקש יותר קדושה ממה שהשגת כי זה לא ייתן לך כלום. לכל אחד יש את השליחות שלו והשליחות שלך היא להישאר בחוץ לארץ ולכן לא תתעלה גבוה יותר אם תדרוך על אדמת ארץ הקודש. **כוס התה לא הופכת להיות מתוקה יותר כשמוסיפים לה יותר כפיות סוכר מהנדרש...**

וכמה הדברים מובנים בימינו כפי שלא הובנו בעבר: אחת התובנות המהפכניות שלמדנו בימי הקורונה היא **כמה מעט צריכים בשביל להיות מאושרים**. פתאום התברר שחתונה בחצר של סבתא עם חמישים חברים טובים היא לא פחות מרגשת. פתאום התברר שאפשר להכניס "ליל הסדר", גם אם לא הוצאנו אלפי דולרים והחלפנו לכל המשפחה את הבגדים מהכיפה עד הנעליים. פתאום התברר שאפשר לנפוש בקיץ בארצנו הקדושה ולא חייבים לנדוד עד איי הבתולה של ארצות הברית.

הרעיון העמוק של "הסתפקות במועט" הוא **שלקפוץ יותר מגבול מסוים - לא מוסיף אושר**. כיום מחקרי האושר מוכיחים שיש גבול סביר של הכנסה כלכלית הדרושה לאושר ויותר מזה כבר לא מוסיף דבר, למעט כאבי לב מדוע לשכן ממול יש יותר ממני.

החפץ חיים המשיל זאת לצורך שהחליט למכור את כלי הליטוש העדינים והיקרים שלו. הוא נכנס אל שכנו הסנדלר ושכנע אותו לקנותם בחצי מחיר. ענה הסנדלר: גם בחינם לא אקח, זה לא המקצוע שלי והכלים לא יוסיפו דבר מלבד לתפוס מקום בבודק הקטנה שלי... (ראו בהערה² משל עממי).

² סיפור צרפתי קצר ומוכר - "המחרוזת": גברת מטילדה לואיזל הייתה עקרת בית צרפתייה. מילדותה דמינה את עצמה כאשת החברה הגבוהה שחיה חיים של כבוד וזוהר, לבושת מחלצות ועטורת תכשיטים. אבל רצה הגורל והיא נישאה לפקיד ממשלתי זוטר שמשכורתו דלה. בעלה של מטילדה היה רדוף לספק את משאלות לבה, אבל תדיר מצא אותה מאוכזבת.

פעם נכנס בעלה הביתה ובידו אוצר: שתי הזמנות לנשף של עיריית פריז, מקום עבודתו. עיניה של מטילדה אורו, סוף-סוף תזכה ערב אחד להיות "ליידי" אמיתית. אבל היא נקלעה למצוקה: כיצד תלך לנשף ללא מחרוזת פנינים שתעטר את צווארה? בעלה המסור שכל כך רצה לשמח אותה, הקיש על דלת השכנים העשירים וביקש לשאול מחרוזת פנינים ללילה אחד.

הערב חלף נהדר, אבל כשהם שבו לביתם, התרחש אסון: המחרוזת אבדה. הזוג היה אחוז אימה מתגובת השכנה העשירה והם החליטו לשמור על כבודם ולרכוש מחרוזת זהה במקום האבודה. הם שיעבדו את ביתם לבנק, לוו חמישים אלף פרנק וקנו מחרוזת תואמת. אחר כך שיעבדו את חיהם להחזר ההלוואה ובמשך עשר שנים עמלו במשרות כפולות וחיו חיי עוני ומחסור.

פעם נפגשו שתי השכנות והגברת העשירה נדהמה לראות עד כמה הזדקנה חברתה. היא התעניינה בדאגה מה קרה וגברת לואיזל גילתה את מה שאירע למחרוזת וכיצד הצליחו להחזיר את החובות עבורה. העשירה

מלבי"ם: 'רב לך' – רצה לומר כבר יש לך שלמות וקדושה די והותר ולא תוסיף לעצמך שום מעלה יתירה על ידי כניסתך לארץ ישראל ... 'רב לך אל תוסף' – רצה לומר שכאשר 'אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה' - יהיה לך רב יותר מאשר יהיה לך בהעברתך אל הארץ כי בזה תיטיב לישראל.

עד כאן דרשה מקסימה, שהוציאה אותנו לרגע מעולם התפילה. ועכשיו נשוב לעניין עצמו וננסה להבין בפשטות מדוע משתיק הקב"ה את משה? ואיך יתכן שכל כך הרבה תפילות שבו ריקם?

בשיחה פרטית עם מישהו, הרבי מליובאוויטש ציטט פעם רעיון חשוב בשמו של הגאון ממונקאטש, בעל המנחת אלעזר, מגדולי מנהיגי היהדות הדתית באירופה בין שתי מלחמות העולם (מובא בספר "ימים טובים עם הרבי ראש השנה", בעריכת הרב אהרן דב הלפרין עמוד 85).

ד. נפתח עם סיפור שפורסם בעבר בשיחת השבוע: הגברת הני קרניאל שתחי' הייתה מחנכת מסורה. ביחד עם בעלה, המחנך ר' עמוס ז"ל, התגוררו במושב "כפר מיימון" בדרום הארץ ופעלו שם. פעם פנה אליה הפיקוח במשרד החינוך וגייס אותה למשרה מאתגרת: במושב "תקומה" על יד נתיבות, הוקמה מסגרת בעבור תלמידות מרקע חברתי קשה, שגדלו בסביבה עבריינית ומקצתן הספיקו כבר להתנסות במעשי פשע.

הגברת קרניאל גילתה בנות בגיל 16 שלא יודעות קרוא וכתוב, שחוששות לחייהן וחיות במנוסה. היא נתנה את כל ליבה עבורן וקיוותה שהאהבה תרפא את הפחד. השנה הסתיימה בהצלחה ורוב הבנות התקדמו למסגרת חינוכית רגילה, חוץ מתלמידה אחת: היא גדלה אצל אימא יהודייה וגבר ערבי והוא לא היה מוכן לשמוע על חינוך דתי. גברת קרניאל העזה ונסעה אליהם הביתה, אבל האיש צרח שהוא יודע איפה היא גרה ואם ישמע את שמה שוב - יפגע בחייה.

המורה הכאובה כתבה מכתב לרבי מליובאוויטש ושאלה מה ביכולתה לעשות? הרבי ענה: "לומר מדי יום את פרק התהלים המתאים לגיל שלה". המחנכת הכירה את תאריכי ימי ההולדת של התלמידות והחלה לומר את פרק התהלים שלה מדי יום. חלפו שנים על גבי שנים, הגברת קרניאל לא ידעה מאומה על התלמידה, האם היא חיה ומה גורלה, אבל מדי יום הולדת, הייתה הופכת דף עבורה בספר התהלים.

חלפו 14 שנים, כמעט דור שלם, ופעם הוזמן בעלה, הרב עמוס, להנחות כינוס ילדים בבית חב"ד בזיכרון יעקב. לפתע התפרצה לבמה אישה מלואה בילדה כבת עשר ואמרה "אני מוכרחה לדבר איתך, איפה אשתך?". זו הייתה אותה נערה ממושב "תקומה" והיא סיפרה כי התחנתה עם בחור ערבי משטחי יהודה ושומרון וילדה את הילדה הזו. יום אחד, היא לא יודעת בעצמה למה, היא נזכרה פתאום בדמותה של "המורה הני" ובאהבה שהקרינה לה, והרגישה שיש לה לאיפה לשוב, שמישהו מחכה לה בעבר האחר של המתרס. היא לקחה את הילדה ושבה לחיק העם היהודי.

הקב"ה השתיק את משה רבנו, בדיוק מהסיבה ההפוכה שהנחנו קודם. הוא לא חסם אותו בגלל שבין כך אינו מתכוון להיעתר לו (כי אז היה עוצר אותו מיד בתפילה הראשונה), אלא להיפך: כי עוד רגע היה נעתר לו, והייתה סיבה חזקה בגללה הוא לא היה יכול להיעתר לתפילתו.

לא רק שהסיפור אינו מחליש את כוח התפילה, אלא להיפך: מביא אותו לשיא. משום שהוא מלמד שהתפילה מזעזעת את הרקיע, שהקב"ה אינו נשאר אדיש לה. הוא לא מסוגל לשמוע אדם מתחנן ולעמוד מהצד, ולכן הדרך היחידה שעמדה בפני הקב"ה הייתה לבקש ממשה להפסיק להתפלל.

והרגע שבו הקב"ה עצר אותו היה ב-515 תפילות, וזאת מסיבה פשוטה: **תפילה פועלת בהדרגה**. היא לא 'זבנג וגמרנו', אלא משפיעה לאורך זמן ולכל בקשה יש מנין מסוים של תפילות שנדרשות לה. זה כמו ילד שמבקש מאבא משהו וילד חכם יודע שזה ייקח זמן וכל הסיפור תלוי כמה הוא יהיה עקשן

ההמומה צעקה: "למה לא סיפרת לי? המחרוזת שהשאלתי לך הייתה מזויפת, עשויות פנינים מלאכותיות והשווי שלה לא חצה את ה-500 פרנקים...".
כל מחרוזת - כשהיא אצל השכנה היא מייפה אותה, אבל אצל אדם אחר היא זיוף. היא לא תורמת לו דבר.

ונודניק: בפעם הראשונה אבא אפילו לא שומע אותו, בפעם השניה אבא מתרגז, ואולם בפעם השלישית האבא לא עומד בתחנוני הילד ונשבר.

וכך בין יהודי לקב"ה: שום תפילה אינה נישאת לשווא. שום תפילה אינה מתאדה בדרך לרקיע, אלא כל אחת פותחת בהדרגה עוד שער למעלה. היא מעוררת את מלאכי הרחמים ומשתיקה את מלאכי הדין. יתירה מכך: התפילה פועלת שינוי גדול באדם עצמו. מתפילה לתפילה הוא נעשה קרוב יותר לקב"ה, וכך הופך להיות ראוי יותר לשפע שיגיע מלמעלה. התפילה אינה משנה רק את האבא אלא גם את הילד: מבקשה לבקשה הופך להיות רך יותר, תלתי יותר ומודע לכך שכל מה ששלו – שייך לאביו. ולכן שום תפילה אינה נישאת לשווא ועוד אחת ועוד אחת פועלת את השינוי.

במקרה של משה, זה היה אמור לקרות בתקט"ז תפילות, בתפילה ה-516. כל תפילה שלו מט"ו באב עד ז' אדר, דחפה עוד את שער הרחמים והתקדמה עד כיסא הכבוד. ולכן רגע אחד לפני, בתפילת המנחה האחרונה של ז' באדר, הפציר בו הקב"ה: "רב לך" – ובעצם התכוון לומר: "רב לי!" אני לא מסוגל יותר לעמוד בתחנונים שלך ואנא תפסיק.

עד היכן הדברים מגיעים? שמעתי רעיון מופלא: אנו מתקרבים לראש השנה, ליום הזיכרון, ומצוות היום היא תקיעת שופר. ההלכה היא לתקוע מאה תקיעות, ומביא תוספות (ראש השנה לגב) בשם הערוך שהמקור לכך הוא מ"אם סיסרא". היא המתינה בחרדה לשובו של בנה משדה הקרב מול צבא ברק בן אבינועם וישראל, וידוע שהיא "פעתה מאה פעיות", וכנגד זה אנו תוקעים מאה תקיעות.

וכאן עולה שאלה פשוטה: מי עמד לספור את דמעות אם סיסרא? הרי הייתה לבדה בביתה? התשובה המדהימה היא שהקב"ה ספר. שום דמעה אינה הולכת לאיבוד, ואפילו דמעה על מצביא אכזר שיצא לשלוף חרב כנגד ישראל. דמעות של אימא הן דמעות של אימא ומגיעות עד כיסא הכבוד, עד כדי כך ש-3000 שנה אחרי, אנו נדרשים לתקן את הצער שלה עם מאה התקיעות שלנו.

5. ימים טובים עם הרבי ראש השנה/85: כשהחל הרבי להרעיש על הצורך להתפלל לגאולה שלמה וביאת המשיח, שאל יהודי מה תועיל תפילה קטנה שלו לאחר שכל גדולי וצדיקי הדורות התפללו ולא נענו? ענה הרבי כי זו טענה של היצר הרע, ולמה הדבר דומה: לקבוצת אנשים שנתקלה בחומה שחסמה את דרכם. עמדו הגיבורים בחבורה והחלו לנתצה עם גרזן. כשהם התעייפו, החליפו אותם חבריהם, עד שזעזעו את החומה והיא כבר מטה ליפול. כוחם תש, ואז נותר החלש שבחבורה, והוא במקום לתת מכה אחרונה, אמר: אם חבריי הגיבורים לא הצליחו – מי אני שאצליח...

כך למד בעל המנחת אלעזר ממונקאטש מתפילתו של משה רבנו: הקב"ה אמר לו 'רב לך אל תוסף דבר אלי', ואולם אילו היה משה מוסיף עוד תפילה אחת – היה זוכה ונכנס לארץ.

מהי באמת הסיבה לכך שמשה היה מוכרח להישאר במדבר? הארכנו בעבר כי כאן הגיעה לשיא תפיסת המנהיגות היהודית: משה לא היה היחיד שנשאר על אדמת המדבר, כל הדור שיצא ממצרים מת ונטמן בין החולות ומנהיג הוא זה **שנשאר לצד בני עמו**. מנהיג הוא ראש שמחובר לגוף, ואם הגוף נשאר מאחור – הוא נשאר לשכב לצידו.

המדרש מביא משל (דברים רבה ב,ט): משל לאדם שאיבד כמה מטבעות במקום חשוך. הוא ביקש מאנשים עוברים שם, להאיר עבורו עם פנס כדי למצוא את הכסף, אבל הם לעגו לו שמקדיש מאמצים כאלו עבור סכום פועט. מה עשה? זרק מטבע זהב בין המטבעות הקטנים וכך כולם עצרו כדי למצוא את הזהב. כך אמר הקב"ה למשה: אם בני עמך יישארו על אדמת המדבר, מי יקים אותם בתחיית המתים? מי יעטיר לעתיד לבוא? אשאיר ביניהם 'מטבע זהב' ובזכותך יקומו אף הם.

ה. נותרה נקודה אחרונה שמעיקה על הלב: אדם יכול לטעון כי הוא התפלל ולא זכה לישועה. והראיה היא ממשה רבנו עצמו **שכל 515 תפילותיו לא פעלו דבר!** אז איך אפשר לטעון שכל תפילה פועלת?

האמת היא שכל תפילה מזיזה משהו, אבל לא תמיד מזיזה בדרך שבה אנו מצפים לראות אותה. היא תמיד מעוררת רחמי שמים וגורמת לקב"ה להתחשב בנו – אם לא כאן אז במקום אחר. אם אדם מתפלל על אדם שהיה חולה והלך לעולמו, התפילות נותרות שמורות עבור ילדיו ומועילות להן. כך

מובא במדרש לגבי משה רבנו עצמו: "הקב"ה אמר לו, למה אתה מתחנן להיכנס לארץ? לזכות לקיים מצוותיה? הרי אני מעלה עליך כאילו קיימת אותן".

הרבי התבטא באוזני החסיד הרב זלמן גוראריה: "הקב"ה תמיד משלם, אבל לא אומר כמה זמן זה ייקח". [אולי יש לומר שהוא משלם, כשהאדם זקוק באמת לשפע...]. וכולנו זכינו לראות זאת בדורנו: לפני שבעים שנה היה נראה שכל תפילותיהם של ישראל עלו בעשן ויהדות אירופה נחרבה. אבל בדרך שאי אפשר להבין אותה, שלוש שנים אחרי השואה, קם בארץ ישראל הקיבוץ היהודי הגדול והמאורגן מאז ימי סנחריב בשלהי בית ראשון, קול התורה נשמע מפי מאות אלפי לומדי תורה בארץ כפי שלא נשמע מאז ימי חזקיהו, והגאווה היהודית פועמת בעולם כולו. אם זה לא נס – מהו נס?

משפט יפה אומר: "חלומות מתגשמים, אבל בדרך אחרת ממה שתכננו אותם..."

הנה סיפור מדהים שלא מתרחש כל יום וזכיתי להיות לו עד מהצד. הנס מצא את דרכו לכלי התקשורת וגרר תהודה רחבה (אזהרת צניעות קלה בקישור המצורף:
https://www.youtube.com/watch?v=nkJOp_91rjo&feature=emb_logo).

לפני שנתיים בדיוק, בשעת ערב בתחילת הקיץ, רטט הטלפון בכיסי. על הצג היה כתוב "ערן ראובני", בחור מתוק שמתפלל אתי בבית הכנסת. את הצרחות שלו היו יכולים לשמוע בלי הטלפון. "הרב, אחי, גיסתי, איזה אסון". לקח לי כמה דקות להציל ממנו שברי מילים כדי להבין את הטרגדיה. יש לו אח בגדרה בשם "איתן ראובני" וביחד עם אשתו, ליאורה, עברו מסלול מפרך של מסירות נפש כדי להביא ילדים לעולם. ליאורה לא מסוגלת להרות באופן טבעי ונדרשה ל-13 שנים של הפרייות כדי ללדת שתי בנות. והנה הילדה הצעירה, ענבר, בת שש וחצי, פיתחה וירוס של הקאות. זה לא היה נראה חמור, אבל האבא לקח אותה לבדיקה בבית הרפואה קפלן ובתוך שעתים היא לא הייתה בעולם.

"אתה לא מבין איזה אסון", צעק ערן, "הבנות הן כל החיים שלהן ולא יהיו עוד. גיסתי היא 19 וחצי שנים אחרי החתונה ואף רופא לא יכניס אותה לטיפולים בגיל כזה". אחרי מספר ימים הוזמנתי לדבר בסעודת גמר השבעה שהתקיימה באולם בית חב"ד גדרה, אצל השלוחים הרב בני קרניאל וחתנו חנוך גכטמן, ופשוט לא מצאתי מילים לדבר. להביט בעיניו הקרועות של האבא – זה פצע את הלב.

חלפו עשרה חודשים והתקבלה הודעת וואטספ מערן ראובני. זה היה בדיוק ביום יא ניסן: "הרב, איזו בשורה, גיסתי ילדה בן באופן טבעי, ביום ההולדת של הרבי, ישתבח שמו". מתברר שחודש אחרי האסון היא פתאום נכנסה להיריון באופן טבעי. 20 שנה אחרי החתונה, אישה שלא הצליחה להרות בגיל 20 - חוותה זאת בגיל 40 באופן ספונטאני. [כשהוזמנתי לדבר שם אמרתי, שבדרך כלל כתוב: "ה' נתן וה' לקח, יהי שם ה' מבורך". במקרה שלהם צריך לומר 'ה' לקח וה' נתן, יהי שם ה' מבורך'].

כל תפילה פועלת, כל תפילה מזיזה משהו ואם לא בדרך שחשבנו – אז בדרך שהקב"ה רואה לנכון. והמסקנה היא לא להפסיק להתפלל ולבקש שוב ושוב גאולה, כי אם עדיין לא בא, כנראה שלא ביקשנו מספיק. "השיבנו ה' אליך ונשובה, חדש ימינו כקדם" בקרוב ממש.

**כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
 מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל
 ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
 ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי
 להצלחה רבה בכל ענייניהם
 ולעילוי נשמת מרת
 שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב**